

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	— — — — —	3 frt — kr.
Félévre	— — — — —	1 frt 50 kr.
Negyedévre	— — — — —	— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre		2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vételnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

A gyakorlati kereszténység hitvallói.

A gyakorlati kereszténység hitvallójának az olyan embert nevezhetjük, ki nemcsak könyvekben, ujságokban vagy a prédikációs székről terjeszti, hanem a nyilvános életben tetteivel vallja be a keresztény vallás parancsait és tanácsait, fölkeresve embertársait ügyes-bajos dolgaikban, segítve, ha módjában van, pénzzel a szegény embert, egyletekbe gyűjtve a hivatalnokot, iparost, gyári munkást és földmivest, terjesztve köztük a keresztény közművelődést, felkeltve az érzést bennük, támogatni egymást az élet könnyebb elviselhetésében, jogos követeléseik kielégítésében a gondatlan állammal vagy a keményszívű munkaadókkal szemben, Jézus azon parancsa szerint: Szeresd felebarátodat, mint tennenmagadat. Azért aki ily egyletet alakít és annak élére áll nem hirszombjából vagy pénzvágtyból, vagy hogy szertelen vágyakat keltve, forradalomra izgassa a társadalom ellen az egylet tagjait, hanem ellenkezőleg, hogy őket sorsukkal kibékítse és elméjükbe sajtolja, hogy ur nem lehet mindenki és hogy oktalanság, gyűlölettel támadni a gazdagok ellen, kik nem dolgoznak és mégis meg van mindennük; hanem okosabb dolog, serényen ügyekezni előre a szegénységből, nyomorúságból kijutni becsületes munka által más vagyonának vagy

életének elrablása nélkül, a ki mindezt oly etősen tudja az egylet tagjainál hangsúlyozni, hogy ezek így gondolkoznak, és ami fő, így cselekszenek és élnek a mai anarchikus és szociálista világban, — ez azon ember, kit a gyakorlati kereszténység hitvallójának lehet nevezni.

Nehéz feladat, ily címet kiérdemeln manapság, mert nem hallgatnak az ilyen emberre, mert a modern liberalis tudósok egyre hangoztatják: Nem megyünk vissza a sötét középkorba, a kereszténység lejárt magát, köszönet, hogy nagyra nevelte az emberiséget, de hivatása bevégeződött mert, hit és tudós olyan, mint tűz és víz, hanem a humanizmus a haladó emberiség jelszava, a szabadság, egyenlőség és testvériség jelgével. És a megbomlott világ, a társadalom minden rétege a a tudós egyetemi u. n. liberalis professortól a budapesti szociálista asztaloslegényig és a hódmezővásárhelyi szociálista földművesig azt mondja mindenki, nem kell a kereszténység. Nehéznek találják a szigorú keresztény életrend szerint élni, könnyebb a sok dologkerülő, vallásilag elhanyagolt, feleslegzett igényeinek ki nem eieghetése fölött elkeseredett ezer és ezer ember előtt, erőszakos munkabeszüntetésekkel kicsiben utánozni a külföldi anarkistáknak dinamittal, törrel és revolverrel elkövetett merényleteik félelmes hatását előkészíteni

a társadalmi forradalmat a földbirtok egyenlő felosztására és egy, az Isten megtagadásán alapuló új társadalmi rend megalapítására. A gyári munkások és földművesek százezrei félre vannak vezetve a munkások véres verejtékén élőködő, lelketlen bujtogatóktól, el vannak telve mély gyűlölettel a vallás és társadalom ellen. Mély gyűlöletük időnkinti kitörése, a véres jelenetek külföldön, a munkás zavarok hazánkban is olyanok, mint a földindulás távoli moraja, rémülettel tölt el mindenkit. És ha egyszer a munkások minden osztálya kezdet fog a katonassággal a jelen társadalom felforgatására, romokba dől össze a világ, maga alá temetve a tudomány és műveltség gyümölcseit, melyeket az emberi ész hatezer év alatt fölhalmozott. Be fog következni a barbárság éjjele, mint azt nagy Napóleon megjósolta.

De vajjon valósággal az volna a dolgok természetszerű folyása, hogy a világ tovább haladjon a szociális áramlattal, és lehetlent volna a világ kerekét megkötni anélkül, hogy a kerék darabokra ne törné a vakmerőt, ki hozzá merészel közelíteni, hogy megkösse?

Mi az ellenkezőt hiszszük. Mi erősen hiszszük, hogy a rombolás útján még meg lehet kötni e kereket, csak érteni kell hozzá. És e küzdelmes munka azokra vár, kike joggal a gyakorlati kereszténység hitvallóinak nevezhetünk.

TÁRCZA.

Igaz bölcsesség.

Irigylésre méltó, aki látta
A világot; — gazdag, aki élt,
Boldog, ki a multat megvigyázta;
Bölcs, ki abból okulást is ért.

Fr. W.

Mária-pócsi emlék-lap.

— Irta: *Rónai István.* —

Van Magyarország északkeleti részén, a nyírvidek homoksivatagján egy kis hely, mely évenként százezrek lelkesülő hitének és mélyen vallásos buzgalmának központja.

E hely neve Mária-Pócs, — egyike az ország legnevezetesebb bucsujáró helyeinek.

Egy, a kis Jézust karjain tartó, megkoronázott Mária-kép az, mely 1715. óta bámulatos vonzerőt gyakorol a hívő nép millióira. — És min alapul a népnek e határtalan vonzalma? Azon a hivatalosan is beigazoltságot csodálatos körülményen, hogy mondott év aug. hó 1., 2. és 5. napjain a szentkép könyezett. *)

*) Megjegyzendő, hogy a jelenleg Mária-Pócson látható kegykép hű másolata a bécsi szt. István tem-

Abban a szerencsében részesültem, hogy éppen azon időben, a mikor nemes hévtől lelkesen saruit megoldva, egy püspök-plebános sietett buzgó népének élén a szent hely felé; községünk 4—500 hívével én is résztvettem az idej kisasszony-napi bucsujárásban.

Itt szerzett benyomásaim örökre feledhetetlenek lesznek előttem.

A katolikus hitnek itt megnyilatkozó óriási erejéről s arról az elementáris hatalomról, a melyet a szív mélyén rejtőző vallásos érzelem képvisel, fogalmam sem volt.

Speciális vallási jelentőségét mellőzve, megkísérlem lélektani képét adni a mária-pócsi bucsuknak.

Szinte megfoghatatlan jelenség a mai naturalistikus világban, a midőn a föld népe, a mélyen romlott, erkölestelen tanokkal s istentelen skepszissel saturált társadalom testéből kiszakított százezrek — nem törődve sem a mértföldek hosszú távolával, sem az utazás ezerféle bajaival, — lelki és testi gyötrelmeikre enyhülést szerezni egy-egy szent képhez, legendaszerű események által híressé vált s a népnek hagyományos érzülete által megszentelt Mária-képhez zarándokolnak, hogy oda letegyék szenvedé-

lomba vitt eredetinek, mely 14 napi csodás könyvezés után 1696-ban vitetett oda.

seiket — a multnak s szomorú emlékeit — s hogy onnan erőt merítsenek a jövő küzdelmeire s felvértezzék magukat a hitnek pázsával, a reménynek szígonyával s a szertettek mindent átható mérhetlen tűzével.

Miféle öszöne az a léleknek, mely mozgásba hozza e földhöz tapadt néprétegeket? Feleljen reá az ész-elvü vagy materialisztikus philosophia — ha tud.

És a jövőnek micsoda kilátása az, a melyért bér nélküli, fáradságos utra szánja el magát a mező munkása, ki jól tudja, mert tapasztalta, hogy minden eddig érdekében megindított mozgalom pusztá ígért csak és hű esábitás.

Feleljen reá a népek anyagi jólétét a tudós szemüvegén át fürkésző nemzetgazdász, ha tud.

Sem egyik, sem másik kielégítő megoldást nem képes nyújtani; sem ez, sem az nem jelölheti meg a biztos irányt, mert nem a nép lelkét kutatja, hanem saját lelkének agyrémét kergeti.

Én a bucsumeneten feltűnő jelenségének okait a lélek legmélyén kerestem; ott, a hol a magával is tehetetlen emberi erő gyengesége érintkezik az isteni szikra mindenhatóságával, — ott, hol az élet minden gyönyörűsége után visszamaradt keserűség és elégedetlenség kiegyenlítésére tör a lé-

XIII. Leo pápa azt mondta a nyáron egy kihallgatáson egy francia munkásvezérnek, hogy a szociális kérdés megoldása főleg a papságra vár. Lépjön ki a pap a sekrestyéből, és vegyüljön a nép közé, mondta neki a pápa. És amit a pápa neki mondott, azt minden papnak mondta. És nagy igazságot mondott a pápa. Mert egy buzgó pap, ki folyton imádkozik önmagáért és a világ bűneiért, mindenesetre tiszteletreméltó jelenség, élő alakja a szelid békének és keresztény tökéletességnek. De oly világban, melyben az alantas szenvedélyek felkorbácsolják a társadalmi békét, és Belial megtámadja Krisztust, a papság tétlen nem maradhat, nem nézheti nyugodtan a pusztítást, a vallás meggyengítését, mely a szegény ember mindennapi szellemi táplálékát képezi. Mert hivatása is azt hozza magával, hogy harcoljon a megismert jó birtokért, és izzé el a támadást, akár nyiltan, akár orozva közlitsen feléje. A pap egész élete egy áldozat Krisztusért, kinek szolgálja lett. A világ tudja ezt, azért természetesnek találja, ha a pap nemesak az oltár mellett és a szószéken végzi kötelességét, hanem kimegy a nép közé, meghallgatja kívánságát, egyletekbe gyűjti minden rangú és rendű emberét, mint a lelkiismeret és béke legfőbb és legönzetlenebb öre.

A papi hivatás ilyen felfogása alapján találjuk természetesnek Garnier abbé példáját Párizsban, ki az anarkistákkal szemben keresztény szociálista együletet alakított, ki lelke, egyik vezére lett a keresztény szociálista áramlatnak Franciaországban, ki az érte rajongó munkások érdekeit a francia képviselőházban védi rendithetlenül, pedig lakásán már bombamerényletet követek el ellene az anarkisták.

Ily felfogás vezette a nemrég elhunyt

lekbe oltott végtelen jónak gondolatával. E nagyszerű áhítatoskodások megítélésében itt vagyunk a helyes uton.

Sokat gyodolkoztam e dolog felett s mind jobban és jobban meggyőződtem arról, hogy csak ez a felfogás lehet kulcsa és magyarázata a bucsumenetek értelmének.

Az idei m.-pócsi bucsu különösen impozáns volt; 25—30,000 ember volt együtt. Egy gondolat vezette, egy eszme lelkesítette valamennyit. Nem tett itt különbséget sem a nyelv, sem az értelem műveltsége, sem ruha, sem rang. Egy voltunk ott mindnyájan az Isten iránti szeretetben s a Szűz Anya iránti tiszteletben.

Az ünnep délutánja volt a kegyképhez való érintésnek az ideje. Lázás tolongás támad, a mint a szent képet kinyitja a bazilitánus. Mintha a templom falai is megmozdulnának s az óriási tömeg tovavinné azt. S minő zaj és zsihogás! A szeretetnek, a félelemmel és elragadtatással vegyes vágyakozásnak ezerféle kitörése. — Itt, keserves jajgatás, ott az öröm lelkesedése; itt egy mély sohaj, ott egy áhítatos fohász. Különönös vegyülete a sokféle érzelemnek, a mely felett mégis bizonyos összhang uralkodik.

Nincs nyelv, mely e jelenetet kifejezhetné.

Láttam ayákat, karjaikon világtalan, siket-néma, béna, nyomorék gyermekekkel. Kérdem tőlük: Remélik-e gyermekeik csodás felgyógyulását?

Nem! Ez sok volna! Csak Máriának akarjuk felajánlani őket fájdalmainkkal

Manning angol biborost, kinek fedhetetlen becsületessége iránt oly bizalommal viseltetett a londoni kikötőben dolgozó száz-ezer munkás, hogy az általános munkabéállításkor ő rá bízták munkabérük felemelésének jogos ügyét, s ő a munkaadók és munkások közt a viszályt mindkét fél tökéletes megelégedésére intézte el.

Igy találják természetesnek a most megtartott kölni katholikusanagygyűlést, hol Németország papságából és világi katolikusaiból tizenkétezer ember jelent meg. Az egész művelt világ figyelemmel kísérte e gyűlés menetét, mely egész Németország területén ujjakkal szaporítja a régi fenálló egyleteket a hivatalnokok, iparosok, mesteremberek, gyári munkások, tanoncok stb. részére, hogy a társadalom minden rétege területenkint megtalálja jogos igényeik védelmét és ne legyen kénytelen átmenni támasz hiányában a szociálistákhoz, kik sem Istent, sem urat nem ismernek.

Igy találjuk természetesnek Grusch a bécsi hercegérsek működését, ki jelenlegi nagy méltóságában is szeretettel gondolzza a legényegyleteket, melyeknek megalapításánál fiatal korában annyit fáradozott.

Igy találjuk természetesnek San Felice nápolyi érsek határtalan emberszeretetét, a szegények gyámolításában odaadó buzgalmát, melynek felgondolásánál Crispio olasz miniszterelnök oly dícsérő szavakat mondott, milyeneket pap ritkán kap ez életben.

Mert a szociális kérdést, mely ma a világot uralja, meg lehet oldani anélkül, hogy a keresztény vallásnak akár dogmái, akár morálja kiküszöböltetnének. Sőt csakis keresztény alapon lehet megoldani.

Hiszen a keresztény vallás, dogmáit tekintve, a legtisztább észvallás, mert fejte-

gyetemben. Ez az óhajunk, Mária segits! Láttam öregeket, kik a tömeg közé ékelve, nem annyira mennek, mint inkább vitetnek. Észre sem látszottnak venni szorult helyzetüket. Szívök vágya foglalta el egész valójukat. Karjaikat ég felé emelve, szemüket a kegyképre szegezve kiálták teljes erejükből: Mária segits! Kérdezém őket, hogy mit várnak még Máriától.

Csak látni akartuk még egyszer, hogy nyugodtan hallhassunk meg.

Mária segits!

Láttam mindenféle szerencsétleneket és egészségeseket, férfiakat és nőket, gyermekeket és öregeket. Nem tőlük elmaradt övéiket keresték, csak Mária segítségével után kiáltoznak, és pedig a hitnek azzal az erejével, az örömteli vágyának oly szivig ható hangján, a melyet másut nem, csak ilyen helyen hallhat az ember.

Mit keresnek mindezek? Csodát vártak? A kíváncsiság hozta őket ide? A kíváncsiság hidegen fürkészt s nem lelkesedik öntudatlanul. Hitetlen az, ki jelt keres. A félelem magasztos érzete szemben az örök Igazsággal, s egy benső szükségyszerűség megújítani a szeretet életét, ez az, a minek itt szerepe van. — Boldog volt, a ki magával hozott szent tárgyakat: képecskéket, és olvasókat a Mária-képhez értethette. A hála-érzetével távozott. De hányak kellett erről is lemondva azt a jövő szerencséjére bízni.

Soknak, a legtöbbnek a lelkét jó, ha a homályos kegykép ezüst-szinü koronájáról visszaverődő fénysugár érinthető, mert az behatolva a lélek mélyére nagy átalakulás-

getései meggyőzik a legesesebb bölcsészt is, nemesak az egyszerű munkást. Morálját tekintve pedig, az általános szeretet vallást, milyen a világon csak egy van. És ha mégis a hitetlenség meggyűlölteti a fenálló rendet, ez onnan van, mert erőszakkal tusakodnak az emberek a megismert igazság ellen. Tusakodnak a gazdagok, elmerülve a galád szenvedélyek iszapjában, tusakodnak a szegények, mert vallástalanságban utánozzák a gazdagokat, és mert nem ismerik a vallást, melynek hivatása megoltalmazni az elnyomottakat.

De épen a mai felfordult világban mindjobban tűnnek fel azok, kiket a gyakorlati kereszténység hitvallóinak nevezhetünk mint kibékítőket. Példájuk ezeket fogtevőkenségre serkenteni, kik szeretettel győzik majd meg a munkaadót, hogy ne tekintse oktalan gépnek, hanem embertársának a szegény munkást. A munkást pedig meggyőzi arról, hogy ne essék kétségbe, mert a világot fentartó isteni Gondviselés folytonosan működik kiválasztott egyénei által.

Vodicska Imre.

A nőnevelés és a nőkérdés.

Beszéd,

melyet a szatmári kath. polgári isk. tanítónőképzőnek 1894. szept. 23-án történt megnyitására mondott

Dr. Steinberger Ferencz,

intézeti igazgató.

Méltóságos és Főtisztelendő Püspök ur!

Mélyen Tisztelt Vendégek!

Ez új intézetet, e polgári iskolai tanítónőképzőt, melyet egyházmegyei főhatóságunk a törvényben gyökerező jogánál fogva létesített a hazai kultúra szolgálatára, a nagy közönség rokonszenvének napsugaras

nak magvává lön. Hol a szégyen pirját ültetése ki az arezra, hol az öröm lelkesedésének tüzet gyújtja meg a szemekben; majd a férfiúi elhatározás akarateréjét tükrözi vissza a homlokokon, majd a bánat és töredelem fátyolát borítja arra. Mindent látni, leolvasni az arezokról, megérteni az ismeretlen nyelvek kifejezéseiből: valami elragadó, valami fönséges, valami megható és tanúsággal teljes!

Mutasson a világ erre példát, ha tud! Én legalább a lelkeknek az egyetemes és egyértelmű revelációjához fogható nem ismerem. Ennek való alapjának kell lennie, való alapjának, — mint már mondtam — lenni a lélek mélyén. Ezt érzi is az, és csak az, a ki a lélek életére ad valamit s a ki annak szükségyszerű megnyilatkozásait nem az idegrendszer zavarainak vagy az agy megtévedt funkcióinak, hanem a nagy Isten intezkedésének tulajdonítja.

Csak nem régen nyilatkozott Zóla a lourdesi csoda-dolgokról. Hogy legalább némileg tárgyilagos legyen, rendkívülieknek mondja azokat — és mégis, mert a naturalis irányt csak nem hagyhatja egyszerűre faképnél, az autosuggestió ingatag s nagyon is bizonytalan és önkényes magyarázatával áll elő.

Ez az eljárás nem illik sem a tudós igazságszeretetéhez, sem a regényíró genijéhez.

Tiszteletreméltóbb az őszinteség, mely (ha a való okok iránt nincs érzéke) bámulattal áll meg a nagy dolgok, az előtte megfajthetetlen titok előtt, mint a nagyképu

földjébe óhajtjuk beültetni, mert az erkölcsi intézmény fejlődéséhez is férfény és melegség szükséges, mint a hogy a föld virágai nem nélkülözhetik ezen éltető meleget.

E czélből mi sem természetesebb, mint ha én, ez intézet közvetlen vezetője, az új intézmény bőlesője mellett távlatát nyitom meg az intézet jövőjének; ha elmondom, hogy ez intézet, keleti fél Magyarországon egy magában álló ilyenemű intézet, milyen életbevágó szolgálatot van hivatva tenni a nemzeti közművelődésnek.

Melegágya lesz ez intézet a magasabb műveltségnek, a nagyobb értelmiségnek.

Ma is, midőn nemzetünk géniusza okosságát és igazságszeretettel igyekszik a női képességeknél érvényt szerezni, többen még mindig azt az indokolatlan nézetet táplálják, hogy minél kevesebbet tanul és tud a leány, annál több a remény arra, hogy le nem siklik női rendeltetésének utjáról. El akarják tehát zárni a nő előtt a magasabb műveltség megszerzésének forrásait azon a czímen, hogy a nőnek legszebb hivatása, legtermészetesebb helye a családi szentélyben van. Nem tudós nők kellene nekünk, hanem jó gazdasszonyok és házas nők, így szólnak a hagyományos előítéletnek harcosai.

Maradjunk csak egyelőre ennél a tételnél, hogy: a nőnek legtermészetesebb helye a családi szentélyben van.

Igen! a nőnek itt van a legtermészetesebb helye. Ő a család középpontja, éltető napja; belőle sugárzik ki a boldogság a család minden tagjára.

De hát oly könnyű feladat-e a ház urnőjének lenni, hogy a világosság sugarait, a magasabb műveltség áldásait előle bátran elzárhatjuk? Mennyi értelem, okosság, tapintat, izlés, jóság szükséges ahhoz, hogy a nő a család igazi papnője legyen és a házi boldogságot koczára ne vesse! Hogyan fogja megérteni, méltányolni küzdéseit, eloszlatni kétségeit, támogatni gyengeségét annak a lénynek, ki szívét az ő szívéhez kötötte elváhatatlanul? Hogyan fogja az oly sok tapintatot, helyes életnézetet, széles látó

kört kívánó nevelést teljesíteni a családban, a mi a legszentebb és legfontosabb kötelessége, ha értelme nincs kellőleg mélyítve, látköre tágitva, szíve megnevesedve és kellőleg megedzve? „Tudás nélkül nincs tökéletes anya; tudás nélkül nincsen valódi házi nő. A neveltség összekötő kapocs a házastársak közt, míg a tudatlanság választófal. A műveltség vigasztalás forrása; a műveltség a keserűségek kutféje. A tudatlanság ezerféle hibára, ezerféle megtántorodásra vezet a nőt. Azért emészti az unalom, mert semmit sem, vagy keveset tud; azért kaczer, szeszélyes és hiu a nő, mert keveset tud. Azért költi el férje egy havi fáradságos munkájának gyömölcsét egy haszontalan ékszerre, azért okozza titkolt adósságaival férje romlását, mert nem adtak neki komoly gondolkodást, mely táplálná és vezetné, mert az értelmiség világából ki van zárva.” Egyik nő sok mozgással és nagy zajjal igen keveset végez, míg a másik meg sem látzik mozdulni és mindent tündérmódra eligazít, mert minden a beosztástól, a rendszerességtől függ, a mi a fegyelmezett elmének sajátja.

Minél műveltebb a nő (valódi műveltséget értünk itt, mely az értelmi gazdagság mellett nem nélkülözi a szív nemességét és a jellem erejét); minél műveltebb a nő, annál képesebb lesz házi asszonyi kötelességeinek megfelelni, annál inkább fogja tudni vágyait megfékezni, annál inkább saját belérékében fogja keresni dicsőségét és ékességét és nem hiu pompában, külsőségekben; annál inkább lesz gyermekeinek igazi védő angyala, férjének okos tanácsadója, jóra vezérlő szelleme, odaadó barátja. Minél műveltebbek a nők, annál erőnyesebbek és nagyobbak lesznek a férfiak. Nem alázhatják meg a férfiak a nőt a nélkül, hogy önmaguk is ne sülyedjenek; nem emelheti fel a nőt a nélkül, hogy ők is jobbakká ne legyenek.

A kik elvárják a nőktől, hogy jó családanyák, ügyes házi nők legyenek, de elzárják a művelődés csarnokait, azok férfényt akarnak nap nélkül, melegséget akarnak hőforrás nélkül; azt akarják, hogy a

gyémánt fényes legyen esiszolás nélkül. Mily fényt, mennyi bájt nyerne a társadalmi élet, ha iskolázottabb értelem vezetné azt a női szívet, melynek minden szenvedésre van egy könyve s minden öröme van egy mosolya. Mily veszteség a nemzeti általános műveltségre nézve, ha azon szellemi kincsek, melyekkel a jóságos Teremtő a nőt ruházta fel, eléggé ki nem aknáztatnak. Pedig a mily igaz az, hogy a férfiak soha sem tudnak eleget, épp oly igaz az is, hogy a nők soha sem tudnak sokat.

Az ártatlanság és jó erkölcsök örét ne a tudatlanságban keressük, mert a vakság nagyon rossz vezető az élet utain.

A jó erkölcsöknek egy igazi óre van: az eleven lelkiismeret.

(folyt. köv.)

Politikai szemle.

A főrendiház előkészítő hármass bizottsága szept. 25-én vette tárgyalás alá az egyházpolitikai törvényjavaslat egész ciklusát. Le is tárgyalta oly flegmatikus közönyt, mintha csak holmi szesz-adóról volt volna szó és oly gyorsan, hogy a villámvo-
nat gyorsasága hozzá képest bliktri.

Az első ülés a vallás szabad gyakorlatáról szóló javaslattal foglalkozott. Miről is van itt szó? Arról van szó, hogy ezután törvényes engedelemmelhessenek istentagadók is, akik, ha akarnak, sorakozhatnak külön felekezetbe s taníthatják tévtanaikat; avagy ha ez derogálna nekik, élhetik világukat anélkül, hogy bármely felekezethez tartoznának. Nyomós okul azt hozzák föl a tul a rendén felvilágosult liberális urak, hogy ez a liberális javaslat elő fogja mozdítani „a polgárosodás előhaladását” és „üdvös” szolgálatot fog tenni az emberiségnek.

Ez az elnyákásodott liberális főkből kiburjanzott javaslat, a felvilágosult elmék

tudákosság, mely előtte teljesen ismeretlen igazságokra azokhoz nem illő kicsinyes szellemi mértékot alkalmaz. Az legalább nem sérti lelkünk szabadságát, a melyből az igazság tiszta szeretete fakadhat, ez tönkretenné lelkünk eszményét.

Nem a tudós éleslátása kell ide, hanem a természetes észszel összhangzatos szívnek romlatlan érzete.

Az egyházi zene.

Tudom jól, hogy sohasem szabad templomba menni más czélből, mint az Isten iránti hála, imádás és saját lelki szükségletünk megszerzése czéljából. Azt is tudom, hogy legkevésbé szabad menni azért, hogy ott egyebet se tegyünk, mint kritizáljuk a predikációt vagy a zenét és éneket.

De manapság, midőn az emberi lélek az örökös vásári zajból a templomba fut, szeretné ott megtalálni mindannak ellenszerét, a mi lelkében az őszhangot megzavarta.

Egy szini előadáson például meglepeően volt kifejezve egy lelki beteg szánandó állapota a zene fenséges akordjaiban. Szinte érezni lehetett, a hogy küzködik a nyugalom a bolygó zsidó örökös nyugtalanságával, míg végre egy velőt rázó sikoltásban kitör a tomboló vihar borzalma, az örület. A hatás természetesen óriási, hiszen a hangok birodalma nagy hatalom s mindenkit eltölt a czélzott eszme ereje. Ámde akadnak emberek, kik keresik a fájó érzés ellenlábását, betérnek a templomba, hogy a hangszerek

fejedelme, az orgona fenséges nyugalma akkordjai diadalra juttassák szívében az örök béke ideáját. És vajjon megteszik-e azt? Fájdalom, nem mindenütt. Sőt tovább szítják a békétlenséget, vagy legtöbb esetben boszúságot keltenek, mert a legnagyobb szerű hangszer, az orgona, ma már igen sok helyen kintornává sülyedt avatatlan kezekben s fő, hogy be fog következni az a szomorú idő, mikor egyházi stult tanulni eljárunk a világi zenéhez, mely pedig igen fiatal kores szülte az egyházi zenének.

A világi zene tisztában van czéljával. Hiven interpretálja az emberi szív érzelmeit. Az egyházi zene azonban bizarr érzelmekkel telt szívet fel nem ajánlhat az Istennek a zene szárnyain. A világi zene legalább hűsége akar lenni és ha a helyzet úgy követeli, felveszi az egyházi zene feladatát s pazar eszközeivel meglepeően tolmácsolja a vallásos áhitatot is. És ez oka, hogy például Budapesten az opera-színházban, ha az előadás némely részében vallásos áhitatról van szó, az emberi szív jobban érzi azt, mint a Mátyás templomban, az Isten házában, honnan az ember olyan benyomással távozik, mintha az operában volt volna.

Ha hanyatlik a vallásos áhitat és szomorú tünetek mutatkoznak a lelki élet körében, nem alap nélkül okozhatjuk részben a feladatáról megfélekedezett egyházi zenét is. Mert ennek hivatalos képviselői nem egy helyen levették feladatukat, leszálltak arról a piederstálról, melyre állásuk helyezte s usznak a világi zene árjával, azzal a különbséggel, hogy míg ez, ha kell, fel tud

emelkedni a vallásos szív érzelmeig, addig ők megmaradtak lent a földi ember hiuságánál.

Nem volna helyes az egyházi zene illetően elfekélyesedése miatt tisztán azokat hibáztatni, kik legkönnyebben megfigyelhetők naponkint s első sorban hivatják, hogy művészetekben az egyházi szellem testet öltön.

Bár tagadhatlan, a zene azon művészetek közé tartozik, melyek elvontabb eszközökkel dolgoznak s műértői érzéket tételnek fel, mindamelllett az is tény, hogy az olyatén művészetek közt épen a zene az, a mely mégis vagy talán ez által legkönnyebben férközik a szívhez s csodálatos, varázshatalommal alakítja át a kedélyt s hoz létre különböző hangulatot. Innen van az, hogy a szép orgonszó felsőbb régiókba emeli azt az egyszerű szegény népet, eltölti áhitattal, megtisztítja szívét, hogy égi érzelmekkel közeledjék a szentek szentjéhez imádkozni. — Innen van az, hogy az az egyszerű nép nem leli helyét a templomban, ha avatatlan kezek érintik azt a csodás hangszert; innnen van az, hogy aki csak egy kissé műértő, a helyett, hogy imádkozni a templomban, kritikussá lesz s boszankodva távozik onnan.

Mert a templomi orgonán a legtöbb helyen alig hall az ember egyebet, mint rövid, a tanulónak első évére szánt gyakorlatokat vagy jobb esetben egy pár hosszabb praelidiumot hibás kivitelben; az pedig a ritkaságok közé tartozik, ha az orgonáló birtokában van egy kis interpunctionalis tudománynak vagy épen szabályosan füzne egybe

szerint, az emberiség „haladására” módfelett szükséges. Ha ugyanis — mondják a liberális urak — ez a törvényjavaslat törvény erőre emelkedik, ha az istentagadók, vallástalanok, akár egy kompániában, akár mint felekezetenküliek külön-külön, a törvény alapján nyílt homlokkal és nem úgy mint eddig arezpirulással jelenhetnek meg a nyilvánosság előtt és szerepelhetnek a társadalomban, akkor szerintük „létre jön azon emberek annyira óhajtott egybeolvadása, akik alig várják már, hogy egymással egyesüljenek, de akiket ma egymástól ellenséges táborban mekacsul fogva tartanak.”

Eddig ugyanis az istentagadó, vallás nélküli embertől irtóztott minden jóra való ember s nem bizta volna rá a maeskáját, annál kevésbé — a kaszsját; mert szomorú tapasztalása szerint a vallástalan emberek soraiból kerültek ki a sikkasztók. Ám ha ez a „humanus” javaslat keresztülmegy, a vallástalanoknak törvényes joguk lesz arra, hogy őket is becsületes embereknek tartsa a világ. Nem haladás-e ez? S az emberiségre nem üdvös-e ez? S a mai felvilágosultsággal, szabadsággal és szabadelvűséggel nem kuapp megegyező-e ez?

E javaslat ellen felszólt Samassa érsek tekintettel a népre. Szerinte a népnél „a vallási érzélem hiánya hig velőre, kiasszott szivre mutat” s úgy látja és az a véleménye, hogy e törvény javaslatokban nem a gyakorlati politika jut érvényre. Ő neki arról a népről, melynél a vallási érzélem hiányzik, szükségképen azt kell tartania, hogy „az lelkének legbecsesebb tulajdonságától van megfosztva.” Ugyanezt mondjuk mi is és pedig kivétel nélkül bármely emberről, akinek szivéből a vallásos hit kihalt. Mindegyiknél „hig velőre” és „kiasszott szivre” mutat a vallás hiánya.

Szász Károly is amondó volt e fura

kerek tételeket. Az egyházi stílus hangszerek (dór, hypodór, ion stb. a maguk fenségével — úgy látszik — örökre bucsut mondtak a templom boltíveitől. Bachnak mesteri fugái akáresak a fehérhoilók s ha pazér szinompában el is röppennek itt-ott, már méltók, hogy az ujságokban ünnepeljék — az eljátszóját.

De ha mérlegeljük a viszonyokat, meg sem ütközhetünk ezen. Hiszen Magyarországon a legutóbbi időkig sem volt olyan hely, hol alapos kiképzést lehetett volna szerezni az egyházi zenében. A zeneakadémián a legutóbbi időben felállított gregorian-szak csak édes kevés enyhítése az égető szükségnek. A kántorok legnagyobb része ma is vidéki képzőkben nyeri kiképzését, hol kevés kivétellel az orgonára ugyan kevesebb gondot fordítanak, mint az algebrára, pedig világos, hogy egy kántornak inkább arra, mint erre van nagyobb szüksége.

Ha aztán némelyik tanult annyit, a mennyi ama csekély idő alatt fizikailag lehetséges, az élet nyugalmasabb napjaiban nem arra törekszik, hogy tovább képezze magát az egyházi szellemű zenében, hanem hogy megszerzett zongoráján könnyű vérü operetteáriákkal mulassa magát, melyek sokszor önkénytelenül is ujjai alá kerülnek a templomi orgonán.

Ezen sem kell csodálkoznunk. Hiszen tanulási évei alatt az egyházi zenéről vajmi keveset hall. A csekély idő miatt a technika mellett az egyházi zene fejlődésével nem

javaslat megbirálásánál, hogy „nem helyes a szabadságot tulzásba vinni. s „helytelenek” tartja, hogy a törvény a felekezetenküliséget megengedje. E szerint Szász Károly is egyetért Samassával, esakhogy míg ez dur- addig amaz moll hangon beszélt. De hasztalan. A bizottság többsége elfogadta a „humánus” javaslatot.

A zizraelita vallás recepeziója ellen Rudnyánszky József báró szólalt fel. Szerinte a zsidóságnak érdemei nincsenek, iskolákat nem állítanak, a törvények kijátszásán dolgoznak, mindig saját érdeküket és nem a közérdeket tartják szem előtt. Ez így van, mondja Rudnyánszky. Ám Beöthy Zsigmond szerint a „korszellem” követeli a recepeziót. A „korszellem” pedig nagy hatalom. Ezt csak az képes megítélni, aki nemcsak sejti, de tudja is, hogy mi az a „korszellem.” Nem esoda, hogy néhány közbeszó, érdemleges köhögés után a javaslat úgy általán véve, mint részleteiben megszavaztatott.

A gyermekek vallásáról szóló törv. javaslatot illetőleg a többi közt Szász Károlynak voltak aggodalmái és pedig többféle, főleg egyházi szempontból. De azért ő ennek dacára is azt tartja általánosságban e javaslatról, hogy — mehet!

Az állami anyakönyvekről szóló törvényjavaslatnál szintén többen szólaltak föl, akik nem hajlandók a kormány hatalmát gyarapítani s újabb adóval a szegény népet megnyomorítani, mert világos, hogy a költségekből bőven ki fog jutni a községeknek, melyeknek az anyakönyv vezetésére kiszemelt jegyzőket fizetniük kell. — Ezt a javaslatot is megszavazta a liberális kormányparti többség. —

És mit mondott a sajtó e gépszerű szavazáshoz? Ha valaki kíváncsi volna erre, hát megmondjuk, hogy mit mondott. A füg-

lehet megismerkedni, sok intézetben egy Palaestrinának művei is hiányzanak s így a növendékek az egyházi zene főséges, önálló művészetéről, mint ilyenről fogalma sem lehet. Legtöbb csak a Tárkányit vagy a Zsasskovszkyt ösmeri s csodálkozik, ha a nép éneke nem egyezik e szerzőkkel, nem tudván, hogy a magyar egyházi énekek át vannak alakítva, ős régi formájukból teljesen kivetkőztetve, pedig azok a nép ajkán nagyban emlékeztetnek a gregorian-ének ama átalakulására, mely franczia talajban bizonyos lágysággal, érzelmességgel s közvetlenséggel ruházta fel a római iskola aszketikus, zord fenségű, velőkig ható gregorianumát.

De ha valamelyik növendéknek kedve jönne és tovább képezné magát, csodálatos zürzavarral találná magát szemben. Egyrészt örökös harez a gregorianum és az újabb zene közt. Ma az csak curiosum inkább mint komoly törekvés a hasznosítás után, ez pedig sajnálatos vergődés a különböző irányok közt. Ott sincs tökéletesen egyetértés, és egyöntetűség. Ezuttal csak azt említjük meg, hogy minő következtelenség uralkodik a gregorianumnál a zárlejtéseknél, — a „félhang” alkalmazása, mely még mindig örökös zürzavar forrása, pedig, hogy mily lényeges kérdés, egészen világos, hiszen e kérdéssel függ össze a gregorianum karaktere, a hol a gregorianum virágozik is, e tekintetben két tábor áll egymással szemben, bár a „félhang” kiküszöbölése a komolyabb irány részéről folyamatban van.

A figurális zene boszantóan világius

getlen, meg nem vásárolt sajtó felemelte szavát. — Még egyik másik szabadelvű sajtó is. Ellenben a „Haas és Deutsch”-féle kiarendált liberális lapok erősen köpködtek, hogy a kormány egyházpolitikai javaslatai ellen egyesek felemelték szavukat. Most már nemesak Samassa érsek, de szegény Szász Károly superintendens is obskurus ultramontán gyanujába esett. Mióta a kormány támogatása lett a szabadelvűség mértéke, kizárják a művelt társadalom közösségéből azokat, akik szólni mernek a kormány javaslatai ellen. Hazafiatlanok, mi több hazaárulók az ilyenek. Hazafiak egyedül és kizárólagosan esupán azon kampós orru liberálisok, akik a kormány tekintélye előtt — ha nem is ingyen — de mégis meggörbülnek. Ez az igazi liberalizmus, mely előtt aki nem tánczol vak rajongással, mint egykor a pusztai zsidók a talmi borju előtt, azt kikiáltják a szabadelvűség ellenségének.

Igaza van egy fővárosi lapnak, hogy rövid idő múlva azt is megérjük, hogy ha valaki a Szilágyi nagy étvágyára, avagy a Wekerle természetére fog czélzást tenni, a modern szabadelvűség barátjai azonnal letorkolják, hogyan merészkedett ily ultramontán szellemben beszélni.

Bukovinából.

Istensegils, 1894. szept. 14.

Szeptember 9-én tettük le az új templom alapkövét. Tizenkét évi fáradság és reménykedés után a célnál vagyunk. Örömrünk határtalan. . . Az ünnepségen jelenvolt a kerületi főnök, Negrusz főmérnök, és Marin Gusztáv, a ker. papság az esperessel élén és a magyarság nagyrésze mind az öt faluból.

Az egyházi szertartás után László István lelkész lendületes beszédben mondá el a templomépítés történetét és hálás köszö-

szine miatt a műsorról egyszerűen levétetett, helyét egy sajtóságos irány foglalta el a helyett, hogy amabba egyházi szellemet öntött volna. Ezt hirdetik ma megfelelőnek, pedig azzal, hogy minden szellemet esupán a harmóniába szorit, csak meglepő nehézségek halmazára, melyet oly erővel, minők ma az egyházi zenét hangjukkal s képességükkel szolgálják, legyőzni nem lehet. Erre természetesen több anyagi áldozat kellene.

Egy kis élénkséget, pezsgést kellene bevinni e művészetbe. Orgona-művész a vidéken igen ritkán fordul meg, oly hangversenyek eszméje pedig, melyeknek programja tisztán egyházi szerzeményekből volna összeállítva, teljesen idegen minden körben. Egerben egy időtájt, ha jól emlékszünk, megindult ily nemű mozgalom, de a jobb sorsra érdemes eszme nihamar abban maradt. Pedig a műzítés hova-tovább nagyobb köröket hódít s ha nő a közönség a művészet számára, nagyobb az igény is, melynek meg kell felelni a művészet papjainak.

Tovább nem folytatjuk, mert hiszen a többit is kifejezhetjük volna így: Az egyházi zene körében alapos, mindenre kiterjedő reformokra van szükség.

B. Virgil.

netet mondott Magyarországnak, mely az alapot adta a templomépítésre a Budapesti Hírlap hasábjain.

A lengyel esperes hosszabb beszédben mondott köszönetet a helybeli lelkésznek és híveknek buzgalmukért és boldogoknak mondotta a csángókat, hogy magyarok, kiknek testvérei nem hagyják el a nemzeti lét küzdelmeiben. — A ker. főnök így szólt László plebánosnak: Nem bírom népének nyelvét. Legyen szives főtiszt. ur kifejezni a legmélyebb hálámat a szives fogadásért és biztosítsa nevemben Istensegíts lakosságát arról, hogy a kormány minden lehetőt megtesz, hogy templomuk felépüljön, sőt erre a célra 7000 frt van előirányozva. 3000 magyar éljen hangzott föl köszönetül erre. — A kormány-segély 7000 frt, nekünk van a magyar testvérek jóvoltából 7000 frtunk. A templom kerül 18,278 frtba, azaz tizenhét ezer kétszázhetvennyolcz forintba. Honnan vesszük a többletet? A magyar nemzet szeretetének tárházából. . . .

U. i. Mig a lapok nagy hü-hóval regisztrálják a bukovinai kolerát, addig mi Istennek hála nem tudunk róla. A legkövérebb egészség van mindenfelé a magyar falvakban. Csak egy kolera van: a pénzhány.

Most ugyanesak nyüzsgünk a templom-építésével. Megkértünk a szegénység miatt. Nem rég fogtunk hozzá.

Ugy 6—7 hétig nyomjuk és aztán elereszkedünk. Nem tudnak-e arra valami pénzmag-félszket?

Nálunk fogyóban van; már alkuszunk arra, ha valahonnan kapnánk előleges lehuzás mellett.*)

R. levelező.

*) Már egy ízben üzentük, hogy erre felé van pénz bőven, csak hogy ne hézám hozzá juttunk könnyen! Szerk.

Hazánk.

A delegációk valószínűleg már a hét vége felé tartják záruléseiket. A két pénzügyminiszternek az utóbbi napokban tartott tanácskozása a bank ügyében azt eredményezte, hogy a szakelődök utasításokat kaptak a két kormány álláspontjának megállapítására nézve. Ezek az elaboratumok azonban csak az ősz vége felé képezik majd kiindulási pontjait a bankkal folytatandó alkudozásoknak.

Az államjegyek bevonása. A magyar és az osztrák kormány, mint értesülünk, újabb ismét 3,287.000 forint értékű 20 koronás aranyakat adott át az osztrák-magyar banknak bankjegyek ellenében, mely bankjegyeket 5 és 50 forintos államjegyek beváltására használnak fel.

Az Osztrák Dunai Gőzhajós Társaság és az alapítandó Magyar Dunai Gőzhajós Társaság képviselői folytatják a tárgyalásokat a kereskedelmi minisztériumban. A tanácskozások során már eddig is megállapodásra jutottak a megkötendő szerződés pontjaira nézve, csak a Magyar Államvasutakkal szabályozandó forgalmi és tarifa-kérdések okoznak nehézséget.

A főrendiház kezelő nyilvános tárgyalására a főrendiház előkészítette már a még hátra levő egyházipolitikai törvényjavaslatokat. A hármas bizottság úgy a vallás szabad gyakorlatáról, a zsidó vallás recepció-

járól, mint a gyermekek vallásáról és végül az anyakönyvekről tartó törvényjavaslatokat elfogadta s a főrendiháznak elfogadásra ajánlja.

A főrendiház elnökül Ó felsége Szilávy József koronaórt nevezte ki.

A Mátyás-templom ünnepe. A budavári Mátyás-templomnak f. hó 4-én ünnepe lesz. A Mátyás-torony ormára ugyanis ezen a napon tűzik fel a rézgombot, mely a toronynak befejező része lesz. A gótikus torony esuesára kőből építették a keresztet és ennek a végébe jön az aranyozott rézgomb, melyet ünnepélyesen helyeznek el a keresztben. Ezen a napon ünneplik különben a király neve napját is a Mátyás-templomban. A torony gombjába ősi szokás szerint az utókor számára különféle okiratokat zárnak.

A püspöki kar m. hó 27-én a primás budai palotájában megtartotta a konferenciát. A püspökök közül hiányoztak: Samassa, Schlauch (a főrendiház 3-as bizottságában voltak.) Dulánszky, Mihály püspökök és Benedek jászóvári prépost. A püspöki kar ötödfélóráig tanácskozott, mindjárt az ülés elején a létező szakbizottságok állandósítását s a szükséghez képest a hercegprimás által ujaknak való felállítását mondták ki. A kongrua ügy a szakbizottság elé utasított s ez le is tárgyalta már eddig. Szóba kerültek a kath. tanítók ügyei, és az egyházipolitikai kérdések. Az elvi dolgokban megállapodásra jutott a konferencia. E megállapodás szerint a polgári házassággal összefüggő javaslatokat ellenzi a püspöki kar úgy az egyház, mint a haza érdekében. Már előbb kifejezett álláspontján nem változtathatott a polgári házasság főrendiházi elfogadásának ténye s az erre vonatkozó felsőbb elhatározás kifejezése. A püspöki kar el van határozva minden rendelkezésére álló törvényes eszköz fölhasználásával a Wekerle-kormány egyházipolitikai törvényjavaslatai ellen való küzdelemre. De tartózkodni kíván oly eszközök használatától, a melyek esetleg eredményeikben a törvénybeütközéshez vezetnének. Ez a konferencia, a mely közvetlenül a függő javaslatoknak főrendiházi tárgyalása előtt fog tanácskozásra gyűlni, dönt majd valószínűleg a fölött a kérdés fölött is, a mely a püspöki karnak az apostoli király elé való járulásra vonatkozik s a mely csupán a junktimos javaslat sorsának eldőlte után válhatik voltaképp aktuálissá.

Külföld.

Az amerikaiak Lourdesről. Zola Emil „Lourdes“ című legújabb regénye Amerikában is megbotránkozást keltett a jobb érzelmiékek részéről. A „New-York Herald“ közölvén ezt a regényt, szokása szerint felszólította olvasóit, mondják ki felőle véleményöket. A beérkezett levelek mutatják, mennyire elítélik Zola munkáját. A „Montreal-News“ így nyilatkozik: Zola lángész a közizlés megsértésében. — A serantoni „Truth“ így szól: Zola irodalmi szörnyeteg. Legújabb munkája blaszfémia és piszkosság. A new-yorki „Tribune“ ezt mondja: Zola tönkretette hírnevét a Lourdes megírásával. A „Herald“-nak be kell szüntetnie a közlést. — „Veritas“ így nyilatkozik:

„Lourdes“ közlését merényletnek tartom az ifjuság ellen. Nem vagyok képes ily táplálékot megemészteni. Visszalépek az előfizetéstől. — A new-yorki új katholikuskok így válaszolnak: Nem hiszszük, hogy Zola látta volna Lourdesban azokat a dolgokat, melyeket leír. Gunyolódik a vallás fölött; az ő zarándokai szörnyetegek. Miként Amerikában, úgy a világ minden részében undorral fordulnak el a jobb érzelmiékek és tisztességes gondolkodásuak oly író művétől, ki a vallásosságot gonoszul kigunyolja, a tényeket hazugsággal elferdíti s illedelem helyett piszkot talál fel irodalmi műveiben, mint ezt Zola, a piszkó-irodalomnak főgyártója teszi.

Az orosz csár nagy beteg, annyira, hogy katasztrófától félnek környezetében.

Olaszország a pápával tart. A szept. 20-ki évforduló alkalmából a sz. Atya oly számú táviratot és feliratot kapott Italia minden részéből, mint az előző években soha. Magánosok, testületek és egyesek száz és száz számra siettek fájdaljukat tolmácsolni a sz. Atya előtt a szomorú évforduló alkalmából. — És mégis azt mondják, hogy Olaszország maga akarta Róma elfoglalását.

Az olaszországi katolikusok nagygyűlése most folyt le Páviában. Az alakuló ülést msgr. Riboldi páviai püspök nyitotta meg. Beszédeben élénken esetelte s a kath. Szentcsék súlyos helyzetét s a kath. híveket szoros összetartásra serkentette. Pagganuzzi lovag, a nagygyűléseket rendező állandó bizottság elnöke annak a reménynek adott kifejezést, hogy ez a nagygyűlés is hozzá fog járulni a kath. akció megszilárdításához. Az idei nagygyűlés elnökévé gróf Viancino da Viancino-t választották, ki elfoglalván székét felolvastatta a sz. Atyának a nagygyűléshez intézett brevét, melyben arra buzdít, hogy a kath. egyletek szövetségre lépve egymással, ez által erőteljesen előmozdítsák a czéltudatos szervezkedést. Msgr. Camidi fiesolai püspök hatalmas beszédeben a szociális kérdést fejtegette, melyet közmegelekedésre egyedül a kath. egyház lesz képes megoldani. Felolvasták a nagygyűlésből a sz. Atyához intézendő feliratot, melyben tagadják, mintha XIII. LEO pápa dicső és erőteljes, valamint kitűnően hazafias vezetése alatt az olaszországi katolikusok vallásközi szervezkedése hátrányosan befolyásolná az ő nemzeti kötelességeket; a pápa épp úgy óhajtja, mint a hívek, hogy az olasz haza nagysága és dicsősége gyarapodjék, ha mindjárt erősen remélik és hiszik is, hogy nem maradhat el az idő, midőn a haza kormánya meghajlik a pápa függetlensége és korlátlan szabadsága utáni igények előtt.

Vidék.

F.-Bánya. Ember Károlynak igazgató-tanítói történt kinevezésével megüresedett főtanítói állásra a megyés püspök ur öméltósága az egyháztanács előterjesztésére Vagányi Kálmánt nevezte ki. Szept. hó 20-án igtatta be Rácz Pál prépost kerületi esp. a tanítói testület jelenlétében az ujonnan kinevezett főtanítót. Az eskü komoly magasztos nevei könyekig meghatották a kitüntettet, kihez a prépost esp. az alkalomnak megfelelő, fenköltszellemű beszédet

intézet. A templomból kijöve a tanítói egyesület tisztelgett. Rácz Pál prépost urnál s ugyancsak ekkor Vagányi Kálmán egy szép beszéd keretében megköszönte ömeltóságának a kinevezését, közvetlen előjáróinak és tanítótársainak szeretetét és támogatását kérte. Ezután társas ebéd volt Pemp Antal helybeli plebánosnak vendégszerető házában.

— **Szinyér-váralján** Ujfalussy Sándor főispán ur ömeltósága, dr. Ilosvay Bálint titkára kíséretében f. hó 20., 21. és 22-én meg vizsgálta a főszolgabiroi hivatalt.

— **Mármaros vármegye** szegény lakossága rendkívüli sokat szenved azon belügyminiszteri rendelet miatt, melynél fogva a mármarosi folyókön való tutajozás be lett tiltva. A rendeletet azzal okolta meg a belügyminiszterium, hogy a Mármarosban kitört kolerának a tutajozás által való továbbhúzóását akarja megakadályozni. A rendelet azonban az ottani szegény népnek, mely csaknem kizárólag a tutajozásból él, oly sok kárt okozott, hogy inség kezdi felütni fejét. Most, már annyira tűrhetetlenek az állapotok, hogy a koleramentes vidék lakossága, vagy kétezer ember, fölkereste a vármegye alispánját, hogy tekintettel a nép sanyaru helyzetére valamint arra, hogy nálunk kolera ninesen, járjon közbe a belügyminiszternél, hogy a tutajozási tilalmat, ha nem is egészben, legalább a Boeskon aluli vizeken szüntesse be. Az alispán megígérte, hogy ügyükben közbenjár és annyit megtesz, a mennyit a nép égető szükségének enyhítésére a kolerára való tekintettel megtennie kell.

— **Huszt.** Néhai Orosz Antal 48-as tábori lelkész, ugoesai főesperes és huszti plebános jeltelen sirjának siremlékkal való jelölésére következő adakozásokat kaptuk: Petrovics Lajos 2 frt, Jakabovics Kajetán 1 frt, Steneringer Jakab 1 frt, Eglis Dezső 1 frt, Keresztes Kristóf 1 frt Ájb Antal 10 kr, Albrecht Sándor 30 kr., Keresztes Antal 1 frt, Agoston Ede 50 kr, Teodorovics Sándor 1 frt, Szarvady Endre 1 frt, Ember Kajetán 50 kr, Vaszkó János 1 frt, Agoston Lajos 1 frt, Ulfertth Alfonz 4 frt, Dolnáy Jenőné 1 frt, Török Elemér 50 kr, Gerhard Ferencz 10 kr, Dán Kristof 20 kr, Szeibert Péter 30 kr, Kovács Henrik 1 frt, Szeibert Henrik 20 kr, Aczél György 20 kr, Barak Lajos 10 kr, Markus János 10 kr, Tadlerné 19 kr, Müller József 10 kr, Gerhárd János 33 kr, Ekkenberger Ferencz 20 kr, Weinrauch Kristóf 20 kr, Morgenthal Péter 40 kr, Kovács Margit 20 kr, Müller József 10 kr, Weinrauch János 20 kr, Schönher Agoston 2 frt, Kozma Béla 1 frt, Enyedy Alajos 1 frt, Kaufmann Gyula 50 kr, Czier Ferencz 50 kr, Diemand Lajos 50 kr, Krasznay Zsigmond 50 kr, Ilosvay Lajos 50 kr, Weinrauch Miklós 1 frt, Knobloch József 10 kr, Vajton Mihály 50 kr, Jandrisics János 1 frt, Szabó Norbert kanonok 3 frt, Unger Lajos 1 frt, Aiben Mátyás 1 frt, Binder András 50 kr, Buza Sándor 80 kr, Láng Antal 50 kr, Pohl Károly kanonok 5 frt, Fechtel János 20 kr, Galántha Géza 1 frt, Esztégár Gerőné 1 frt, Kolednik Fülöp 50 kr, összesen 48 frt 12 kr. Midőn ezt hála köszönettel nyugtázzuk, egyúttal kérjük a néhai elhunytak ismerőseit, barátait, tisztelőit, volt tanítványait és paptársait, miszerint adakozásaikkal a siremlék mielőbbi felállíthatását előmozdítani sziveskedjenek. Az adományokat kérjük a huszti rom. kath. plebánia-hivatal címére utalványozni. A huszti rom. kath. egyháztanács megbízatásából Ulfertth Alfonz rk. esperes-lelkésze. elnök, Petrovics Lajos világi elnök.

— **Tiba.** Csehticzky József esperes-plebánosunk f. évi szept. hó 26-án tartotta 25 éves áldozári jubileumát, mely alkalommal nagy misét mondott a közép ungi ker. papság assistentiája mellett. Nagy meghatottság volt észrevehető az ünnepelten, ki visszaemlékezésére a felszenteltetése óta lefolyt 25 évre, mint papi életének az egyház érdekében a híveknek és saját üdvére folytatott 1/4 százados küzdelmes működési idejére, ha valamikor, ugy bizonyára ezen nemesak előttte oly kedves, hanem reánk nézve is öröndetes napon a vérvélküli áldozat bemutatásánál hálaadó érzelmeinek egész erejével s teljével fordult az isteni Gondviseléshez egyrésztől, másrésztől pedig a jövő küzdelemhez

szükséges erőt és kitartást is kért Tőle, a kinek kezében vagyunk ugyan, de a kitől a jövő bizonytalan időt is belé vetett törhetetlen bizalommal várjuk. A kerületi papság közmegebeszélésből kifolyólag az ünnepelt tudtán és számításán kívül teljes számmal gyűlt egybe, hogy szeretett és nagyrabecsült esperesének ezen szép nap elérése alkalmából ajándékol hozza szive mélyéből fakadó őszinte szeretetének egész odaadással való megnyilatkozását. A templomból jövet az ünnepelt által adott ebéd alatt szép tósztok lettek kifejezői az őszinte érzelmeknek és jókívánatoknak. Engedje a Mindenható, hogy e szeretetteljes, érző szívének egész erejével szeretni tudó, paptársai iránt igazi ragaszkodással viselkedő pap az Isten dícsőségére, hivei és saját boldogságának előmozdítására még sokáig meglepedésben éljen!

Tanügy.

Körmöczbánya városa nemes példáját mutatta meg annak, hogy miképen kell a népoktatást biztos alapra fektetni. Az elemi és polgári iskolák tanítóinak és tanítónőinek fizetés-javítási ügyét a közgyűlés elé vitte, mely azt egyhangulag el is fogadta. Az elemi iskolai tanítók alap-fizetése 700 frt, 140 frt lakbér, 50 frt ötödévi korpótlék 5 izben 28 m³ kemény tűzifa. — A tanítónők alapfizetése 600 frt, 120 frt lakbér, öt izben 50 frt korpótlék és 24 m³ tűzifa. Polgáriskolai tanítók alapfizetése 1000 frt, 200 frt lakbér, ötször 60 frt korpótlék és 40 m³ tűzifa. — Vivant sequentes!

Helyi hírek.

— **Móricz Lajos** nyugalomba vonult kir. törvényszéki elnöktől vasárnap d. e. vett buesut a törvényszéki, telekkönyvi hatóság, járásbíróság bírói és tisztviselői kara. Ezután a helybeli ügyvédi kamara tisztelgett, dr. Farkas Antal elnökkel.

— **Tisztelgés.** A szatmárnémetii ügyvédi kamara azon alkalomból, hogy Günther Ignác kir. törvényszéki bíró hivatali működésének 40-ik esztendejét betöltötte, vasárnap d. e. fél 12 órakor testületileg kereste fel saját házában az érdemes férfit, hogy nála tisztelegjen és elismerésének ünnepélyes kifejezést adjon.

— **Gyászhirek.** (†) Müller Meinráda, paulai sz. Vinczéről nevezett irgalmas néne életének 20-ik évében a szentségek ájtatos felvétele után szept. hó 28-án elhunyt. Temetése szept. hó 29-én d. u. 4 órakor ment végbe nagy részvét mellett. — Nyugodjék békében! — (†) Torner Mihály f. évi okt. hó 1-én halnali 2 órakor, élete 56-ik, boldog házasságának 29-ik évében rövid szenvedés után elhunyt. A megboldogultnak hült tetemei f. hó 2-án d. u. tétettek örök nyugalomra. Béke hamvaira!

— **Nyilvános köszönet.** A kassai torna-versenyen részt vett szegényebb sorsu tanulók egyenruhájára s uti költségére a következő hölgyek és urak adakoztak: Ns. Kádár Ambrus kanonok 10 frt, ns. Szabó Norbert kanonok 10 frtot, a szatmári torna és vivó egyesület 10 frtot, dr. Fechtel János 8 frtot, Ratkovszki Pál 5 frtot, szatmári takarékpénztár 3 frtot. — 2—2 frtot: Valkovics Samuel, ns. Jandrisics János apátplebános, Kereskedelmi bank, dr. Lengyel Géza, dr. Lengyel Márton, Márkus Márton, Bagossy Bertalan, Lengyel Endre. — 1—1 frtot: Deutch Mór, Wallon Lajos, Antal D. és Fia, H. O., L. J., Páskuj Imre, Losonezy József, Roóz Testvérek, Klein Vilmos, Fogarassy József, dr. Wallon Gyula, Réczey János, Dénes Lajos, Hronyecz Antal, Scheiber Ferencz, dr. Erdélyi Miksa, Uray Géza,

Komka Lajos, Unger Lajos Medgyesi Ferencz, Lengyel Károly, Toperezer Kálmán, dr. Fejes István, Hérmán Mihály, Lehoszky János dr., Tankóczy Gyula, Steinberger F., Lövy Miksa, Buttykay Géza, Literáty Elek, Páskuj Teréz, Lichtenegger József, Schöber Emil dr., R. Gy., Lendvay Vilmos, Jákó Mihály, N. N. Horváth Mór (Budapestről), Ruprecht Antal, Szentiványi Sándor, Rosenfeld Miksa, Kölesy Ferencz dr., Kelemen Samu dr., Tanódy Márton dr., Pirkler József, Nagy Elek, Szónyi Ferencz, Liteczky Endre, Bakó Gyula dr. — 1—1 koronát: B. V.-né Kultsár Ignác, Kelen József dr. Fogadják mindezen hölgyek és urak intézetünk ifjai iránt tanusított érdeklődésökért és kegyes áldozatkészségökért az előjáróság mélyen érzett halálját. — Szatmárt, 1894. okt. 1. A kir. kath. főgymnasium igazgatósága.

— **Két pár az oltár előtt.** Plaveczy József csicseri tanító és Buú Zsuzsána; Buú Mihály mező-kaszonyi tanító és Piresi Rozália szept. hó 30-án d. u. 4. órakor áldatták meg házasságukat a szatmári székesegyházban. Az esketést Báthory Endre képezdei tanár végezte, ki a templomban összesereglett násznéphez fényes beszédet tartott.

— **A helybeli férfi-dalgyesület** Mihály nap előestélyét kedélyesen töltötte el, a mennyiben két vezérférfinak névestélye alkalmából a társakör üvegházban vacsorával egybekötött estélyre összegyülekezett. Ezt megelőzőleg Hérmán Mihály elnöknek szerenádót adott, a mely alkalommal Jaskovics Ferencz alelnök üdvözölte, mlt az ünnepelt szívélyes szavakban köszönt meg. Ezután a dalárda csaknem teljes számmal a társakörbe gyülekezett, hol az elnök is megjelent. A vacsora befejeztével Jaskovics F. ujjal üdvözölte az elnököt, a ki biztosítva az együletet ügybuzgalmáról, egyúttal felköszöntötte Méder Nihály karmestert. Ezután a dalárda több dalt énekelt s vig mulatozás közt csak éjjel után kezdett oszladozni.

— **Torna és vivó** egyesületünkben a gyakorlatok folytatólag hétfőn, szerdán és pénteken este fél 6-tól 7-ig tartatnak. A választmány ujjal felhívja a közönséget a nemes czélú egyesület támogatására. A beiratkozások a torna-helyiségben a jelzett órák alatt történhetnek.

— **A szálló-kár** megbecsülése végett a m. kir. pénzügyigazgatóság és a városi tanács megbízásából Viczenty Pál pénzügyigazgató, Pap Géza köigazg. tanácsos és Novák Lajos főszámvevő szept. 26-án Szatmárhelyen jártak, hogy ott a fillokszera által okozott károkat megbecsüljék. A kiküldöttek, mint az előző években történt, teljes kárt vettek fel, ennél fogva a helyi szállók földadója egészben leírás alá kerül.

— **A szatmármegyei** takarékpénztár részvénytársaság cz. új pénzügyi intézet alapítói mult hó 25-én értekezletet tartottak, melynek főtárgya az eddigi részvényjegyzések összeszámítása volt. A jegyzések eredménye oly kedvező, hogy a kifizető határidő, okt. 31. előtt biztosra vehető a 2500 drb. 100 frtos részvény teljes jegyzése s így biztosítva van a megalakulás.

— **Hivatalos órák** a városházánál f. é. okt. 1-től naponként d. e. 8—12-ig, délután 2—5-ig tartatnak meg. Az iktató hivatal pedig d. e. 9—11-ig, d. u. 2—5-ig fogad el beadványokat.

— **Az ebtartási szabályrendelet** szerint a jövő évi január 1-től az ebadó fizetési kötelezettsége is be fog hozatni. E czélból a közönséget hirdetményben felhívta a tanács, hogy az ebadó alá eső kutyáikat f. é. okt. 4-től 15-ig a kapitányi hivatalnál jelentsék be, hol a bejelentésre alkalmas la-

pok kaphatók. A bejelentési lapok a belterületen és a majorokban Hajdu Károly és Kiss József rendőr-tiszteknél, a hegyen pedig Szücs Gyula alkapitánynál nyújtandók be; ugyanezek vannak megbízva az összeírással, mely összeírás 8 napig közszemlére ki fog tétetni. Az ebadó minden év május 1-ig a városi pénztárba fizetendő, ez időn túl 6 százalék késedelmi kamat fog szedtetni.

— **A telefon-hálózat** folytatólagos kiépítése iránti engedély ügyében a tanács a kereskedelmi miniszteriumhoz Ferenczy J. tűzoltó főparancsnok kérvényét felterjesztette, a melyben a következő állomásra kéretik engedély: a tűzoltó őrtanyától a rendőrlaktanyáig, hossza 824.09 méter; ugyanonnan a város-majorig, hossza 1290.87 m; a vasuti pályaházig 1525.23 m. a gőzmalmi irodáig, hossza 400 m. és a hidon túl levő gőzmalomig, hossza 1695.31 méter.

— **A szatmári kath. legény-egylet** szept. hóban tartott rendkívüli közgyűlése határozata folytán f. hó 28-án tartja meg szokásos őszi mulatságát; mely alkalommal az egyesület műkedvelő ifjúsága a Bodnár. G. által irt s már egyszer a közönség által nagy tetszéssel fogadott „Stiglineczek” című szindarabot adja elő közkívánatra. A darab iránt nagy az érdeklődés.

— **Lóvásár.** A m. kir. második honvéd huszárezred parancsnoksága okt. 21-én városunkban pótlóvásárt fog tartani. A jelentkező tulajdonosoknak eladásra szánt lovaikat a jelzett napon d. e. 9 órakor a városház elé kell vezetni.

— **A szüret** kezdetét a városi tanács a közgyűlésnek a régi szokás megtarása végett ez évben is okt. 15-re javasolta kitűzni.

— **Színészeink** megérkeztek, s tegnap már fel is léptek az „Ember tragédiájában” s ezzel a színi idény megkezdődött.

— **Egy általános folttisztító szer**, mely minden foltot a ruhákból biztosan és nyomtalanul eltávolít, már régóta égető szükségessé vált, főképen a könnyű és világos öltönyök idényében. Egy ilyen kitűnő szer egy angol legújabb találmánya, hozzátevé még, hogy igen olcsó, mert darabja csak 20 kr. Ez „Rose” általános foltzappana a „rózsá”-val, mely mindenütt gyógyszerárakban, gyógyáru-, rövidáru-, illatszerek- és fűszerkereskedésekben kapható. Nagyban és ha esetlegesen készlet valamely helyen nem volna, 25 kr előre beküldése mellett bérmentve küldetik Visnya Sándor által Pécssett. Szatmáron kapható: Gillyén József, Literáty Elek gyógyszer., Haller Ottó és Győri József üzletében. 5

Irodalom.

— **„A legszentebb rózsafüzér titkai”** egyházi beszédekben. Irta és a szatmári egyházmegyei hatóság jóváhagyásával kiadja: Ilosvay Lajos viski plebános. — Tartalmaz két előbeszéd után hármát, az örvendés, a fájdalmas és dicsőséges rózsafüzér titkait magyarázva u. m. adventi, nagyböjti és októberi sorozatban összesen 22 beszédet. Elgondos szorgalommal kidolgozott jeles beszédek, nemökben egyedül állván a magyar irodalomban valóban hézagot pótolnak. A legmelegebben ajánljuk a lelkész urak figyelmébe. Ara 1 frt 10 kr. Megrendelhető szerzőnél, vagy Szatmáron a „Pázmány sajtó”-ban.

Tisztelettel értesitem egy a helybeli mint a vidéki n. é. közönséget,
miszerint 24 év óta fennálló, s ujonnan berendezett,
fényképezési műtermemet

a kereskedelmi és iparbank második emeletéről,

Dr. Vajay Imre ur házának emeletére

Kazinczy-utca 15 sz. helyeztem át.

A n. é. közönség becses pártfogását továbbra is kérve.

Szatmár, 1894. október 1.

1—3

Kiváló tisztelettel vagyok

BERKY DEZSŐ

fényképész.

Legbiztosabb óvszer a kolera hagymáz és egyéb fertőző betegségek ellen!!

Tökéletes fertőtlenítés! Teljesen szagtalan!

Önműködő tözegszóró-closettek

Belföldi és külföldi szabadalmak! Szobai
 árnyékszék mindenféle tetszetős alakban. Árnyékszék-berendezések, kórházak, taktanyák iskolák, iparvállalatok, szállodák stb.

Fertőtlenítő és szagtalanító tözegpor! Tözegatom! Mindennemű tözeggyártmány nagy raktára.

Különlegesség:

emberi és városi hulladékok ipari- és gazdasági értékesítése. Várostittási és elfuvarozási vállalatok szervezése. Mütrágyagyártás. Részletes tervekkel költségvetéssel és eredeti bizonyítványokkal szívesen szolgál az igazgatóság.

3—6

Az orsz. közegészségügyi tanács által többszörösen ajánlva!!

M A G Y A R O R S Z Á G.

TELJESEN FÜGGETLEN POLITIKAI NAPILAP.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: HOLLÓ LAJOS dr., orsz. képviselő.

REGGEL az ország legtávolabb eső részeiben is már az olvasó kezeiben van.

A **Magyarország** politikai, közgazdasági és társadalmi tudósításaival **az összes lapokat megelőzi.**

A **Magyarországból** a közönség már kora reggel olvashatja az országgyűlés tárgyalásait kimerítő alakban, az aznapi összes kül- és belföldi eseményeket, kimerítő tőzsdei tudósításokat stb. stb.

A **Magyarország** eddig is tanujelét adta, hogy férfias bátorsággal küzd az ország függetlenségéért és önállóságáért és szembe száll **minden korrupcióval** és közéletünket minden visszaéléstől megtisztítani törekszik.

A **Magyarország** független minden hatalomtól, minden magánérdektől, senkinek alárendelve nincs, s így álláspontját nyíltan és egyenesen mondhatja ki bárkivel szemben.

A **Magyarország** ezen törekvéseiben a közönség részéről már eddig is nagy támogatásban részesül, s így mint a nyilvánosság és a közérdek organuma **folytatosan fejlődve és megerősödve** áll jövőben is **a közönség szolgálatára.**

A „Magyarország” előfizetési ára:

Szerkesztőség:	Egész évre	14 frt — kr.	Kiadóhivatal:
VIII. ker.,	Félévre . . .	7 „ — „	IV. ker.
Fhg Sándor-utca	Negyedévre	3 „ 50 „	Rostély-utca
2. sz.	Egy hónapra	1 „ 20 „	2. sz.

Tisztelettel alulirott ajánlja a nagyérdemü közönségnek becses figyelmébe a

„Pázmány-Sajtó“-t

mely egészen **uj gyors-sajtóval**, nagy választéku **ujbetűkkel** s minden egyéb szükségessel bőven van felszerelve s így képes a könyvnyomdák körébe tartozó bármely munkát u. m.

Flyóiratok, könyvek, rovatos ivatek, hirdetések, névjegyek, meghívók, gyászjelentések, lobogók stb. nyomását **gyorsan, esinosan, pontosan** és **olcsón** végezni.

Szatmáron, 1894. október hó.

„PÁZMÁNY-SAJTÓ”
igazgatósága.

Alantirott, mint a Lamarche Albert nagy-károlyi ezég megbízottja ajánlom a t. ez. közönségnek a gróf Károlyi erdői erdőségéből a helybeli vasuti állomáson átadva a következő

tüzifa fajokat:

I. rendü kitünő fiatal tölgyfát 100 métermázsánként	— — — 50	frt.
II. rendü jó minőségü fát 100 métermázsánként	— — — 45	frt.
100 métermázsa vágott fa, minden darab három darabba		
fűrészelve és felvágva	— — — — —	55
100 métermázsa vágott fa, minden darab 2 darabba fűrészelve és felvágva	— — — — —	52
100 métermázsa ketté vágva	— — — — —	49
100 métermázsa donga hulladék, mely igen jó tüzifa	—	43

Továbbá ajánlom a n. é. közönségnek a nálam kapható jó minőségü

darabos köszönet,

melyet egész téli időnyen raktáron tartok.

Megrendeléseket gyorsan eszközöl és elvállal

tisztelettel

Meller Samuel

Ötvös-utca, Unger-féle ház.

ÜZLETEM ÁTALAKÍTÁSA CZÉLJÁBÓL

nagy mennyiségü

női ruhaszövet, parchetek, butor szövetek, függönyök, ágyterítők

jóval leszállított árakban elárusittatnak.

Ez alkalommal fölhivom a nagyérdemü közönség becses figyelmét arra, hogy a már 5 év óta fennálló férfiszabó-üzlettemmel kapcsolatos műhelybe egy

elsőrendü budapesti szabászt fogadtam föl,

aki ugy a czivil, mint a papi ruhák elkészítésében a modern izlést és minden kivánalmat teljesen kielégíteni képes.

Az őszi szezonra el vagyok látva a legujjabb

belföldi és angol gyapjuszövetekkel.

2—12

Szatmártt, 1894.

LENGYEL IMRE.